

KaPA-laki* ja sähköisen asioinnin tukipalvelut

Palvelukohtaiset mahdollisuudet, vaikutukset
ja velvoitteet

29.6.2016

* Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista 571/2016

Taustaa

- **Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista**, ns. KaPA-laki voimaan 15.7.2016
- Väestörekisterikeskuksen tuottamat sähköisen asioinnin tukipalvelut tunnetaan Suomi.fi-palveluina ("KaPA-palvelut")
- Laissa säädetään yleisesti palveluiden tuottamisesta ja käyttämisestä sekä palvelukohtaisista asioista, kuten:
 - Asiointivaltuuksien hyödyntäminen
 - Tietojen tuominen esille Palvelunäkymiin
 - Palveluväylän käyttö tietojen siirtoon
 - Henkilön tunnistaminen
 - Viestien välittäminen kansalaiselle tai kansalaisen edustamalle organisaatiolle

Sähköisen asioinnin tukipalvelut organisaatioille

- Suomi.fi-asiointivaltuudet
- Suomi.fi-palvelunäkymät
- Suomi.fi-palvelutietovaranto
- Suomi.fi-palveluväylä
- Suomi.fi-tunnistaminen
- Suomi.fi-viestinvälitys *
- Avoindata.fi-palvelu *
- Hallinnon karttapalvelu (Maanmittauslaitos)
- Verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelu (Valtiokonttori)

* Valtorin palvelu (toistaiseksi)

Sähköisen asioinnin tukipalveluiden käyttö

Organisaatiolla voi olla:

Velvollisuus käyttää palveluita *

Oikeus käyttää kaikkia palveluita

Rajoitettu oikeus käyttää palveluita

* Velvollisuus koskee näitä Suomi.fi-palveluita:

- Palvelunäkymät
- Palvelutietovaranto
- Palveluväylä
- Tunnistaminen (vahvan tunnistuksen osalta)
- Viestinvälitys
- + Verkkomaksamisen palvelu

- Tukipalvelu on otettava käyttöön laissa säädettyjen siirtymäsäännösten mukaisesti, kun tukipalvelu on käytettävissä ja vastaavan itsenäisesti hankitun palvelun palvelusopimus on päättynyt.
- Käyttövelvollisuudesta on mahdollista hakea poikkeusta vain, jos viranomaisen on
 - teknisistä,
 - toiminnallisista,
 - kustannustehokkuuteen tai
 - tietoturvasuuteen... liittyvistä syistä välttämätöntä käyttää toiminnassaan tai sen osassa muuta palvelua.

Sähköisen asioinnin tukipalveluiden käyttö

Julkinen sektori

●●● Käyttövelvollisuus

- Valtion hallintoviranomaiset ja virastot
- Laitokset ja liikelaitokset
- Kunnalliset viranomaiset niiden hoitaessa laissa niille säädettyjä tehtäviä
- Tuomioistuimet ja muut lainkäyttöelimet

Käyttövelvollisuus koskee näitä palveluita:

- Palvelunäkymät
- Palvelutietovaranto
- Palveluväylä
- Tunnistaminen (vahvan tunnistuksen osalta)
- Viestinvälitys
- + Verkkomaksamisen palvelu

●● Oikeus käyttää kaikkia palveluita

Laissa säädetyn julkisen hallintotehtävän hoitamiseksi:

- Julkisen hallinnon viranomaiset (mukaan lukien käyttövelvoitetut)
- Itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset
- Eduskunta virastoineen
- Valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot
- Lailla tai lain nojalla annetulla asetuksella tai lain nojalla annetulla valtion hallintoviranomaisen päätöksellä julkista hallintotehtävää itsenäisesti hoitamaan asetetut

Myös muissa tehtävissään:

- Kunnalliset viranomaiset ja kuntien yhteistyöelimet

Yksityinen sektori

● Rajoitettu oikeus käyttää palveluita

Lakiin perustuvan sopimuksen nojalla tai muulla perusteella julkista tehtävää hoitava

... saa käyttää tässä tehtävässään muita palveluita, paitsi seuraavia, joiden tarjoamisesta päättää kyseisen palvelun palvelutuottaja:

- Tunnistaminen
- Viestinvälitys
- Verkkomaksamisen palvelu

Yksityiset yhteisöt, säätiöt ja elinkeinonharjoittajat

... saavat käyttää seuraavia palveluita:

- Asiointivaltuudet *
- Palvelunäkymät *
- Palvelutietovaranto
- Palveluväylä
- Avoindata.fi-palvelu

* Jos niillä on oikeus käsitellä asiakkaidensa yksilöivää tunnusta palveluidensa tarjoamisessa.

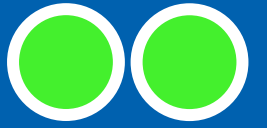
Palveluiden käyttövelvollisuus

- 1) **Valtion hallintoviranomaiset** eli valtion toimielimet, jotka on asetettu hoitamaan hallintotehtäviä
 - Valtion keskushallintoviranomaiset eli valtioneuvosto ja ministeriöt sekä muut valtioneuvoston alaisuuteen kuuluvat hallintoviranomaiset, joiden alueellinen toimivalta on yleinen
 - Keskushallintoviranomaisten alaisia valtion toimielimiä ovat piirihallintoviranomaiset, joita ovat esimerkiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
 - Myös paikallishallintoviranomaiset
- 2) **Virastot, laitokset ja liikelaitokset**
 - Virastoista esimerkkinä Kilpailu- ja kuluttajavirasto
 - Esimerkkeinä valtion tutkimuslaitokset ja -keskukset sekä asiantuntijalaitokset, kuten Ilmatieteen laitos
- 3) **Kunnalliset viranomaiset** niiden hoitaessa laissa niille säädettyjä tehtäviä
 - Kunnan toimielimet, kuten valtuusto ja kunnanhallitus sekä lautakunta, johtokunta ja toimikunta
 - Kunnalliset viranomaiset ja toimielimet myös kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteistoiminta-aelinten viranomaiset ja toimielimet
 - Kunnallisen viranomaisen määrittely johdetaan viime kädessä siitä, onko orgaanilla oikeudelliseen normiin perustuvia tehtäviä ja toimivaltaa
 - Kunnallisilla viranomaisilla oikeus käyttää tukipalveluja myös muissa tehtävissään
- 4) **Tuomioistuimet** ja muut lainkäyttöelimet.

Palveluiden käyttöoikeus

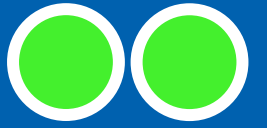
Julkishallinto

- Seuraavat tahot saavat käyttää kaikkia tukipalveluja hoitaessaan laissa säädettyä julkista hallintotehtävää:
 - 1) **Käyttöön velvoitetut organisaatiot** (ks. edellä)
 - 2) **Julkisen hallinnon viranomaiset**
 - ml. Ahvenanmaan maakunnan viranomaiset
 - 3) **Itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset**
 - Esimerkiksi Kela, Suomen Pankki, yliopistot, Työterveyslaitos ja Keva
 - 4) **Eduskunta virastoiheen**
 - 5) **Valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot**
 - 6) **Julkista hallintotehtävää itsenäisesti hoitamaan asetetut**
 - Esimerkiksi ammattikorkeakoulut, Eläketurvakeskus sekä Maatalousyrittäjien eläkelaitos
- Kunnalliset viranomaiset ja kuntien yhteistyöelimet saavat käyttää kaikkia tukipalveluja myös muissa tehtävissään.

Palveluiden käyttöoikeus

Yksityinen sektori

- Yksityisen sektorin organisaatioilla (yksityisillä yhteisöillä, säätiöillä ja elinkeinonharjoittajilla) on oikeus käyttää seuraavia tukipalveluita:
 - Palvelutietovaranto palveluitaan koskevien tietojen tarjoamiseen
 - Palveluväylä tietojen siirtoon
 - Asiointivaltuudet ja Palvelunäkymät, jos niillä on oikeus käsitellä palvelujensa tarjoamisessa asiakkaidensa henkilötunnusta tai muuta tietojen pyytämisessä tai näyttämisessä tarvittavaa yksilöivää tunnusta.
 - Avoindata.fi-palvelua tarjotessaan avoimia tietoaaineistojaan yleisölle.

Palveluiden käyttöoikeus

Muut organisaatiot

- Lakiin perustuvan sopimuksen nojalla tai muulla perusteella julkista tehtävää hoitavilla tahoilla on pääsääntöisesti oikeus käyttää tässä tehtävässään tukipalveluita. Esimerkiksi:
 - Laissa mahdollistetut ostopalveluiden ja palvelusetelipalveluiden tarjoajat
 - Löyhemmin julkiseen hallintoon liittyvät toimijat
- Käyttöoikeuden ulkopuolelle on lähtökohtaisesti rajattu:
 - Tunnistaminen
 - Viestinvälitys
 - Verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelu
- > Näiden palveluiden käyttöoikeudesta näille tahoille päättää palvelutuottaja (VRK/Valtori/Valtiokonttori).

Palveluiden käyttöönotto

- Ottaakseen tukipalvelun käyttöön organisaation tulee:
 1. Täyttää yleiset palveluiden käyttöön liittyvät kriteerit ja velvoitteet
 2. Täyttää yksittäisen palvelun käyttöön liittyvät erityisvaatimukset
 3. Tehdä hakemus palvelun käyttöönotosta
 4. Hyväksyä ja sitoutua palvelun käyttöehtoihin
- Jotkin palvelut voivat edellyttää liittymistä Suomi.fi-palveluväylään tai lupaa rekisteritietojen käyttöön.
- Lainsäädäntö voi rajoittaa mahdollisuuksia käyttää palveluita.

Velvoitteet ja rajoitukset

Palveluita hyödyntävät organisaatiot

- **Palveluiden käyttöehdot ovat samat kaikille** käyttäjäorganisaatioille.
- **Palvelu on sama** sekä käyttöön velvoitetuille että siihen oikeutetuille käyttäjäorganisaatioille.
- **Organisaation on täytettävä** palveluiden tietoturvallisuuden ja laadun varmistamiseksi tarpeelliset vaatimukset.
- **Palvelutuottaja voi kieltää tai estää** yksityiseltä yhteisöltä, säätiöltä tai elinkeinonharjoittajalta palvelun käytön laissa säädettyjen ehtojen täytyessä.

Vastuut ja velvoitteet

*Palvelutuottaja**

- Palvelutuottaja vastaa tuottamiensa palveluiden:
 - Laadusta, kustannustehokkuudesta ja tietoturvallisuudesta sekä normaalien ulkoisten häiriöiden ja tietoturvahkien kestävydestä
 - Suorituskyvyn, käytettävyyden, esteettömyyden ja toimintavarmuuden seuraamisesta
 - Tietoturvaloukkausten ja -uhkien ja merkittävien vikojen ja häiriöiden havaitsemisesta ja tietojen käsittelyn luotettavuudesta
 - Häiriöttömistä muutoksista
- Palvelutuottajalla on velvollisuus:
 - Tuottaa tukipalveluista palvelukuvaukset
 - Varmistua etukäteen liitettävän asiointipalvelun tietoturvallisuudesta

* Palvelutuottajat

- Suomi.fi-palvelut: Väestörekisterikeskus
- Suomi.fi-viestinvälitys ja Avoindata.fi-palvelu (toistaiseksi): Valtori
- Hallinnon karttapalvelu: Maanmittauslaitos
- Verkkomaksamisen palvelu: Valtiokonttori

Palveluiden kustannukset

- Palveluiden kehittämisestä ja tuottamisesta aiheutuvat kustannukset katetaan valtion varoista.
- Palveluiden käyttäminen on maksutonta.
- Käyttäjäorganisaatio vastaa itse kustannuksista, jotka aiheutuvat:
 - Palveluiden käytön aloittamisesta (esim. Palveluväylään tai Tunnistamiseen liittyminen, rajapintojen toteuttaminen ja rajapintoihin liittyminen).
 - Omien järjestelmien sovittamisesta palveluiden käyttöön.
 - Palveluiden sisältämien tietojen ja toteutettujen liitosten ylläpidosta.
 - Viestinvälityspalvelun kautta lähetetystä paperipostista.
- Valtiovarainministeriö myöntää julkisen hallinnon organisaatioille rahoitusta palveluarkkitehtuurin käyttöönottoa nopeuttaviin toimenpiteisiin.
 - Lisätietoa: <http://vm.fi/palveluarkkitehtuuri-tukea-liittymiseen>

Aikataulu

	Käyttö mahdollista alkaen	Käyttövelvoite alkaa viimeistään	Kommentti
Suomi.fi-asiointivaltuudet	1.7.2016	–	
Suomi.fi-palvelunäkymät	1.7.2016	1.7.2017	
Suomi.fi-palvelutietovaranto	1.7.2016	1.7.2017	Yksityiselle sektorille mahdollista viim. 1.7.2017
Suomi.fi-palveluväylä	15.12.2015	15.7.2016	
Suomi.fi-tunnistaminen	15.12.2015	1.1.2018	Velvoite ei koske vahvaa heikompaa tunnistusta
Suomi.fi-viestinvälitys	*	1.7.2017	* Asiointitili on tuotantokäytössä
Hallinnon karttapalvelu	1.7.2016	–	
Verkkomaksamisen palvelu	*	1.1.2018	* Osa Vetumaa, korvautuu Valtiokonttorin palvelulla vuoden 2017 aikana.

Suomi.fi-asiointivaltuudet

- **Suomi.fi-asiointivaltuudet tarjoaa käyttäjäorganisaation asiantipalvelulle henkilön toimintakelpoisuutta ja toimivaltaa tai muuta tahdonilmaisua koskevan tiedon.**
- **Asiantipalvelua tarjoava käyttäjäorganisaatio vastaa Asiointivaltuudet-palvelusta saamiensa tietojen tietoturvalisesta käsittelystä.**
- Julkisen sektorin organisaatioilla on oikeus käyttää Asiointivaltuudet-palvelua.
- Yksityisen sektorin organisaatioilla on oikeus käyttää Asiointivaltuudet-palvelua edellyttäen, että organisaatiolla on oikeus käsitellä asiakkaidensa yksilöivää tunnusta, kuten henkilö- tai y-tunnusta.
- Asiointivaltuudet-palvelun käyttö on lähtökohtaisesti maksutonta sekä julkiselle että yksityiselle sektorille.

Suomi.fi-palvelunäkymät

- **Suomi.fi-palvelunäkymät on palvelu, jossa käyttäjä voi tarkastella Palvelutietovarannon tietoja sekä tietoja, jotka hänestä tai hänen edustamastaan luonnollisesta henkilöstä tai organisaatiosta on merkitty käyttäjäorganisaatioiden rekistereihin.**
- **Käyttäjäorganisaatio vastaa Palvelunäkymiin tuomiensa tietojen oikeellisuudesta.**
- Tietoja voidaan näyttää vain yksilöivällä tunnisteella (esim. henkilötunnus tai y-tunnus). Organisaatiolla tulee olla oikeus käsitellä ko. tunnusta ja siihen liitettyjä tietoja.
- **Julkisen sektorin:**
 - **Käyttöön velvoitetun** organisaation on viimeistään 1.7.2017 tarjottava Palvelunäkymiin yleisesti hyödylliset ja ne tiedot, jotka ovat jo tietoverkon avulla saatavilla Palvelunäkymiin.
 - **Käyttöön oikeutetun** organisaation tulee tuottaa tiedot vastaavalla tavalla kaikista merkittävistä asiakkuustiedoista, jos se päättää tuoda omia tietoja Palvelunäkymiin.
- **Yksityisen sektorin organisaatiolla:**
 - On oikeus käyttää Palvelunäkymiä edellyttäen, että sillä on oikeus käsitellä asiakkaidensa yksilöivää tunnistetta.
 - Tulee olla asiakasrekisterissä tietoja, jotka on noudettavissa yksilöivällä tunnisteella rajapinnan kautta.

Suomi.fi-palvelutietovaranto

- **Suomi.fi-palvelutietovaranto (PTV) on palvelu, joka kokoaa käyttäjäorganisaatioiden palveluja koskevia yhdenmukaisesti kuvattuja tietoja ja tarjoaa ne keskitetysti julkisesti saataville ja hyödynnettäväksi.**
- **Käyttäjäorganisaatio vastaa PTV:hen tuomiensa tietojensa oikeellisuudesta.**
- Käyttöön velvoitetun organisaation on tarjottava palveluun koskevat julkiset tiedot PTV:ssä viimeistään 1.7.2017.
- Yksityisen sektorin organisaatioilla on oikeus käyttää PTV:tä palveluun koskevien tietojen tarjoamiseen viimeistään 1.7.2017 tai aiemmin, mikäli palvelutuottajalla on tähän valmius.

Suomi.fi-palveluväylä

- **Suomi.fi-palveluväylä on tiedonvälityskanava, jonka avulla käyttäjäorganisaatiot voivat siirtää ja luovuttaa tietovarantoihinsa sisältyviä tietoja ja tarjota asiointipalveluja.**
- **Palveluväylä on ensisijainen tapa siirtää käyttäjäorganisaation tietoja palvelunäkymiin.**
- Julkisen sektorin organisaatioilla on velvollisuus tai oikeus käyttää Palveluväylää.
- Yksityisen sektorin organisaatioilla on oikeus käyttää Palveluväylää tietojen siirtoon.
- Palveluväylän käyttövelvollisuus alkaa 15.7.2016.
 - Velvollisuus tarkoittaa liittymistoimenpiteiden käynnistämistä.

Suomi.fi-tunnistaminen

- **Suomi.fi-tunnistaminen tarjoaa luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun, joka tunnistaa julkisen hallinnon sähköisiä palveluja käyttävän luonnollisen henkilön vahvasti.**
- **Palvelu tarjoaa käyttäjäorganisaatioille myös vahvaa heikompia tunnistusmenetelmiä.**
- Luonnollisen henkilön tunnistamisessa käyttäjäorganisaatiolle voidaan luovuttaa tieto asiointipalvelua käyttävän henkilön nimestä, henkilötunnuksesta ja sähköisestä asiointitunnuksesta, jos organisaatiolla on lain perusteella oikeus käsitellä mainittuja tietoja.
- Julkisen sektorin organisaatioilla on velvollisuus tai oikeus käyttää Suomi.fi-tunnistamista.
- Käyttöön velvoitetun organisaation on otettava palvelu käyttöön 1.1.2018 mennessä.
- Yksityisen sektorin organisaatioilla ei lähtökohtaisesti ole oikeutta käyttää Suomi.fi-tunnistamista.
 - Poikkeuksena voi olla tilanne, jossa yksityinen toimija toimii julkisen organisaation palvelun tuottajana. Väestörekisterikeskus päättää tällöin palvelun käyttöoikeudesta.

Suomi.fi-viestinvälitys

- Suomi.fi-viestinvälitys on palvelu, jonka avulla käyttäjäorganisaatio ja käyttäjä voivat lähettää toisilleen sähköisiä viestejä, ja jota hyödyntäen asiakirja voidaan antaa tiedoksi sähköisesti tai postitse.
- Käyttäjäorganisaatio vastaa viestinvälityspalveluun lähettämiensä tietojen oikeellisuudesta (viestit, asiakirjat).
- Julkisen sektorin organisaatioilla on velvollisuus tai oikeus käyttää Suomi.fi-viestinvälitystä.
- Käyttöön velvoitetun organisaation on otettava palvelu käyttöönsä 1.7.2017 mennessä.
- Yksityisen sektorin organisaatioilla ei lähtökohtaisesti ole oikeutta käyttää Suomi.fi-viestinvälitystä.
 - Poikkeuksena voi olla tilanne, jossa yksityinen toimija toimii julkisen organisaation palvelun tuottajana. Valtori (jatkossa Väestörekisterikeskus) päättää tällöin palvelun käyttöoikeudesta.

Hallinnon karttapalvelu

- **Hallinnon karttapalvelu tarjoaa käyttäjäorganisaatiolle keskitetyn palvelun paikkatietojen ja karttojen hyödyntämiseen. Määritellyn karttakäyttöliittymän voi upottaa www-sivuille tai hyödyntää asiointipalvelun karttakomponenttina. Palvelu on käytössä osana Suomi.fi-palvelunäkymiä.**
- **Omia ja paikkatietoinfrastruktuurin kautta saatavilla olevia paikkatietoja voi liittää palveluun.**
- Julkisen sektorin organisaatioilla on oikeus käyttää Hallinnon karttapalvelua.
- Yksityisen sektorin organisaatioilla ei lähtökohtaisesti ole oikeutta käyttää Hallinnon karttapalvelua.
 - Poikkeuksena voi olla tilanne, jossa yksityinen toimija toimii julkisen organisaation palvelun tuottajana. Maanmittauslaitos päättää tällöin palvelun käyttöoikeudesta.

Verkkomaksamisen palvelu

- Verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelu (Verkkomaksamisen palvelu) mahdollistaa maksujen maksamisen käyttäjäorganisaatiolle sen asiointipalvelussa.
- Palvelu korvaa Vetuma-palvelun maksamisen osuuden.
- Julkisen sektorin organisaatioilla on velvollisuus tai oikeus käyttää Verkkomaksamisen palvelua.
- Käyttöön velvoitetun organisaation on otettava palvelu käyttöönsä 1.1.2018 mennessä.
- Yksityisen sektorin organisaatioilla ei lähtökohtaisesti ole oikeutta käyttää Verkkomaksamisen palvelua.
 - Poikkeuksena voi olla tilanne, jossa yksityinen toimija toimii julkisen organisaation palvelun tuottajana. Valtiokonttori päättää tällöin palvelun käyttöoikeudesta.